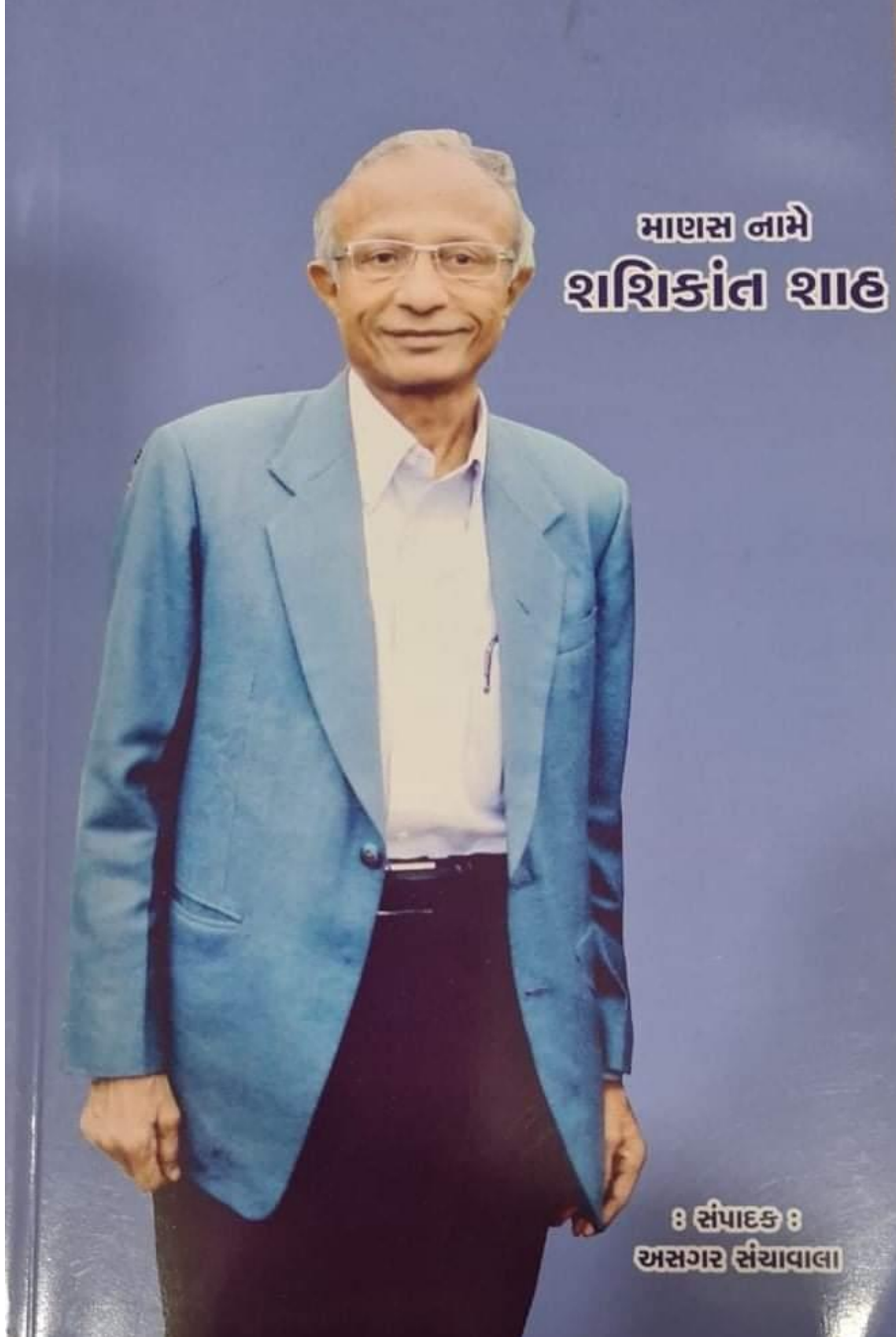

કોઈનું સાન્નિધ્ય ઈચ્છતા વરીષ્ઠ નાગરીકો માટે
આપની પાસે ચંદ મીનીટો છે?

સ્વ. શશીકાંત શાહ

જન્મ : 11-03-1948 અવસાન : 04-11-2018

પુસ્તક

‘માણસ નામે શશીકાંત શાહ’

(લેખકના શ્રેષ્ઠ લેખોનો સંગ્રહ)

પ્રથમ આવૃત્તી : માર્ચ, 2020

પ્રત : 1000; મુલ્ય : રુપીયા 160

પ્રકાશક અને મુદ્રક :

અસગર સંચાવાળા,

પ્રોગ્રેસીવ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ, ખટોદરા, સુરત

લેંડલાઈન ફોન : (0261) 263 1700

Mobile :92279 26245

આપની પાસે ચંદ મીનીટો છે ?

અમેરીકાથી એક બુઝુર્ગ મીત્રના ફોન નીચમીત આવ્યા કરે છે. એમની ઉમ્મર 72 વરસની છે. છેલ્લા વાર્તાલાપ દરમીયાન એમણે કહ્યું : ‘હવે તબીયત લથડતી જાય છે. બહાર નીકળવાનું બંધ થઈ ગયું છે. એક વાર મોર્નીંગ વોક માટે ગયો હતો, ત્યારે બેલેન્સ ગુમાવવાથી પડી ગયો. હાથે ફેક્ચર થઈ ગયું. દીકરા-વહુએ આગ્રહપુર્વક સુચના આપી છે કે હવે એકલા બહાર જવાનું બંધ! ઘરના સભ્યો બધા સર્વિસ કરે, એટલે આપણા માટે સમય કેવી રીતે કાઢે? (અવાજમાં સંતાનોનો બચાવ હતો કે એમના પ્રત્યેની ફરીયાદ..... નક્કી કરવાનું લગીરેય મુશ્કેલ ન હતું.)

મારો વાચનનો શોખ પણ છોડવો પડ્યો; કારણ કે આંખ સાથે નથી આપતી. એક અજાણ્યો ભય, ફફડાટ મનને સતાવ્યા કરે છે. મારી મનોસ્થિતિનો ઈલાજ બતાવો, સાહેબ!

મેં એમને ક્ષણનો પણ વીલમ્બ કર્યા વીના કહ્યું : ‘મીત્ર, ફરીથી સુરત આવી જાઓ.... ‘એકલતા’ તમારા રોગનું નામ છે... મને દર અઠવાડિયે ફોન કરતા રહો. હું 30 મીનીટ તમને આપીશ. એ જ તમારા રોગની દવા છે.’ ફોન પત્યા પછી વીચારોની હારમાળા શરુ થઈ.....

શું આપણે યુવામીત્રોનું એક એવું મંડળ ન સ્થાપી શકીએ, કે જે મંડળનો દરેક સભ્ય, રોજ પોતાની પંદર મીનીટ ‘એકલતા’ના રોગથી પીડાતા વડીલને આપી શકે? એક તરફ સમયનો નર્ચો વેડફાટ છે. ક્યારેક તંદુરસ્ત વરીષ્ઠ નાગરીકો સાથે બેસીને ગેરહાજર માણસોની વાતો કરવામાં ડુબી જાય છે. ભારતીય સમાજોમાં સમય પસાર કરવાનો શ્રેષ્ઠ માર્ગ આ જ છે! રોજ સવાર-સાંજ ચચ્યાર કલાક કાઢવા ક્યાં? અખબારનો અક્ષરેઅક્ષર વંચાઈ ગયો. ભગવાનને પણ યાદ કરી લીધા.... હવે કરવું શું? ‘એકલતા’ના રોગથી પીડાતા માણસોને પંદર મીનીટનો સમય-ટુકડો વહેંચતા જઈએ... આપણે પોતે કંઈ જ બોલવાનું નથી; એકલતાના અવાજને ધ્યાન દઈને સાંભળતા રહેવાનું છે.

પોતાના ચર્ચાપત્રોનું પુસ્તક પ્રસીદ્ધ કરવા તરફ આગળ વધી રહેલા, એક વરીષ્ઠ ચર્ચાપત્રી મળવા આવ્યા. મુલાકાત માંગનારને મારો પહેલો પ્રશ્ન હોય છે : ‘તમારે કેટલી મીનીટ જોઈએ છે?’ જવાબ મળ્યો, ‘પંદર-વીસ મીનીટ.’ જતી વખતે તેમણે ને પ્રમાણપત્ર આપ્યું : ‘સાહેબ, તમે ખુબ ભલા માણસ છો. તરત મુલાકાત આપો છો. બાકી, તમારા જેવી વ્યસ્તતા ધરાવતો માણસ ફોન ઉંચકવાય રાજી નથી હોતો!’ એમની વીદાય પછી બીજી જ ક્ષણે આકાશ તરફ નજર મેળવીને મેં પ્રભુનો આભાર માન્યો... ‘ભલા માણસ બનવાની મને પ્રેરણા આપવા માટે!’ આ પ્રસંગને મેં મારી આત્મપ્રશંસા માટે નથી ટાંક્યો; કોઈને પંદર મીનીટ આપવાનું મહત્ત્વ સમજાવવા માટે ટાંક્યો છે.

ભગવાન રોજ કોઈ અપવાદ વગર સવારે મફતમાં ચોવીસ કલાક આપણને મોકલી આપે છે. યુવામીત્રો એમાંથી પંદર મીનીટના બે ચોસલા માનવબંધુઓ માટે ન ફાળવી શકે? અરે, એમના પોતાના ઘરમાં ‘એકલતા’નો ભોગ બનેલા દાદાજી, દાદીમા, કે માતાપીતા હશે. સ્મીત ઉમેરાયેલી પંદર મીનીટથી વીશેષ એમને કંઈ જોઈતું નથી. પ્રેમથી આપો ને!

સમાજની એક તાસીર મેં બરાબર નોંધી છે. ધનવાનો પાસે દાન આપવા માટે થોડાક હજાર કે થોડાક લાખ રુપીયા તો છે; પરંતુ સમાજને ભેટ ધરવા માટે પંદર મીનીટ નથી. (ડૉ. ગુણવંત શાહે એક સ્થળે કહેલું કે : ‘જેમ ધનદાન, અંગદાન, દેહદાન, શ્રમદાન વગેરે દાન છે તેમ ‘કાનદાન’નો પણ મહીમા થવો ઘટે. ‘એકલતા’ ભોગવતાઓને રોજ પંદર મીનીટ ફોન કરી, તેમને જ બોલવા દઈ, કેવળ શ્રોતા બની, તેમને કલેજે ટાઢક પહોંચાડવી; એ પેલાં બીજાં બધાં દાન કરતાં જરાયે ઓછું મહત્ત્વનું નથી. (યાદદાસ્ત પરથી. ..ઉ.મ..) ડૉ. બીપીન દેસાઈએ લખેલા ચર્યાપત્રનો એકેએક અક્ષર મારા હૃદયમાં ગુંજ્યા કરે છે. ‘એમને વૃદ્ધ ન કહો, ઘરડા ન કહો. એમને સંબોધવા માટે ‘વડીલ’ શબ્દનો પ્રયોગ કરો. એમને વરીષ્ઠ નાગરીક કહીએ તો પણ ચાલે. ગઈકાલ સુધી તેઓ સમાજનો આધારસ્તંભ હતા...’ આજે એમને જીવતેજીવ ખુણામાં ધકેલી દેવાના? કચરાપેટીમાં ફેંકી દેવાના? જેમને કોઈ રાખનારું નથી, કાળજી લેનારું કોઈ નથી એમને માટે તમામ સુવીધાથી સજ્જ એપાર્ટમેન્ટ બનાવવાની એમણે હીમાયત કરી છે. આપણે માનવ-દેવોને રક્ષણતા મુકીને, મંદીરો અને મસ્જીદો જ બનાવ્યા કરીએ તે કેટલું યોગ્ય છે?

હમણાં એક વરીષ્ઠ નાગરીકોના મંડળના પ્રમુખે જાહેરાત કરી કે, ‘આપણા મંડળનો મુખ્ય હેતુ તમામ સભ્યોને મદદરુપ બનવાનો છે. જો કોઈ કારણથી તમારે હોસ્પિટલમાં સારવાર માટે દાખલ થવું પડે તો, મંડળના સભ્યો ચોવીસ કલાક તમારી સેવામાં રહે, એવું આયોજન અમે ગોઠવ્યું છે. દર્દી પાસે રાત્રે સુવા માટે, દવા લાવી આપવા માટે, ભોજનની વ્યવસ્થા કરી આપવા માટે તથા અન્ય કોઈ પણ કામકાજ હોય; તમે કદી એકલા મહેસુસ નહીં કરો, તમને કદી સંતાનોની, સ્વજનોની ખોટ નહીં લાગવા દઈએ!’ જ્યાં સીતેર-એસીની વય વટાવી ચુકેલાં પત્ની-પત્ની એકલાં રહેતાં હોય ત્યાં આ પ્રકારનું બહુ મોટું આશ્વાસન સાબીત થાય છે તે વીચારી જોજો.

આ લખનારના પંદરેક વીદ્યાર્થીઓ હાલ શાળા-કોલેજમાં આચાર્ય, અધ્યાપક, શીક્ષક કે પ્રશાસકીય સ્થાનો પર સેવા આપે છે. છતાં મહીને એકાદ વાર અકારણ ઘરે આવીને મને પુછી જાય છે : ‘સર, કંઈ કામકાજ છે? કંઈ પણ કામ હોય જસ્ટ ફોન કરી દેજો... અમે હાજર થઈ જઈશું’ યુવાપેઢીના પ્રત્યેક સભ્યએ માતાપીતાની, વડીલોની, વરીષ્ઠ નાગરીકોની ઉપેક્ષા કરતી વખતે માત્ર એટલું જ યાદ રાખવાનું છે કે, પચીસ-ત્રીસ વર્ષ પછી આપણે પણ આ જ માર્ગેથી ગુજરવાના છીએ. કોઈને સ્નેહ અને સહાનુભુતીથી પંદરવીસ મીનીટ આપી હશે, તો ચક્રવૃદ્ધી

વ્યાજ સાથે એ સમય આપણને પાછો મળશે. જેમણે માતાપીતાની અને વડીલોની ઉપેક્ષા કરી હશે એમણે 'એકલતાની કેદ'માં સડવા માટે તૈયાર રહેવાનું છે.

હું એક એવી યુથ-ક્લબ સ્થાપવાનો વીચાર વહેતો મુકું છું કે જેનો પ્રત્યેક સભ્ય રોજ પોતાને મફત મળેલા ચોવીસ કલાકમાંથી, પંદર પંદર મીનીટના માત્ર બે ટુકડાઓ, વડીલો અને વરીષ્ઠ નાગરીકો માટે ફાળવવા તૈયાર હોય. યુથ-ક્લબના સભ્ય બનવા માટેની રજીસ્ટ્રેશન ફી રોજની રોકડી ત્રીસ મીનીટ! કોઈ વરીષ્ઠ નાગરીકને ઘરમાં એકલા ગમતું નહીં હોય અને પંદર મીનીટ પોતાની વાતો સાંભળનારની જરૂર હોય, તો યુથ-ક્લબના સભ્યને માત્ર ફોન જોડી દેવાનો. જે ફુરસદમાં હશે તે આપને સાંભળશે અથવા 'સોરી' કહીને બીજા સભ્ય તરફ વળવા વીનંતી કરશે. યુથ ક્લબના સભ્યો, સંતાનો નહીં ધરાવતા વડીલોને, લાઈટ-ટેલીફોનનાં બીલ ભરવામાં, રેલવે ટીકીટનું રીઝર્વેશન, દવા લાવી આપવામાં કે ડોક્ટરને ત્યાં લઈ જવામાં પણ સહાયરુપ બનશે. ડોક્ટરમીત્રો પણ સીત્તેર ઉપરની વય ધરાવતા વડીલોને અગ્રીમતાના ધોરણે, રાહ જોવડાવ્યા વગર, સારવાર આપીને રવાના કરવાનું ગોઠવી શકે!

એક વાત હંમેશા યાદ રહે; માણસ તરીકે આપણે અન્ય માણસોને મદદરુપ બનતા જોઈએ ત્યારે જ આપણે સાચી જીન્દગી જીવતા હોઈએ છીએ. જેઓ માત્ર પોતાને માટે જીવે છે, તેઓ 'માણસ'ના સ્તરે પહોંચ્યા નથી, એવું સમજવાનું રહે. મોટી ઉમ્મરે જીન્દગી નીરસ બનતી જતી લાગે છે. થાક લાગે, કંટાળો આવે, સમય પસાર કરવામાં તીવ્ર મુશ્કેલી અનુભવાય ત્યારે બીજાને માટે પંદર મીનીટ ફાળવવાનો કીમીયો અજમાવી જોજો...

જો રોગમાં ફેર ન પડે તો આ લેખ વાંચવા માટે તમે ખરેખરા આ છાપાના ત્રણ રુપીયા પાછા આપવાની આપણી તો તૈયારી છે!

સ્વ. શશીકાંત શાહ

સમ્પર્ક :

SAMIR Shashikant SHAH

8-Romaine Avenue, Apt 1, Jersey City, NJ-USA-07306

Phone- 201-682-6204 eMail : samirpharmacist@yahoo.com

‘સન્ડે ઈ.મહેફીલ’ – વર્ષ: સોળમું – અંક: 473 –February 28, 2021

‘ઉંઝાજોડણી’માં અક્ષરાંકન: ઉત્તમ ગજ્જર - uttamgajjar@gmail.com

પ્રોગ્રેસીવ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ, સુરતના માલીક શ્રી અસગરભાઈ સંચાવાળા ઓળખવા જેવા માણસ છે. તેઓ કોલેજમાં હતા ત્યારથી ‘ગુજરાતમીત્ર’માં પ્રગટ થતી ડૉ. શશીકાંત શાહની કૉલમ ‘માણસ નામે ક્ષિતિજ’ના લેખોથી પ્રભાવીત થયેલા. કૉલમ ચાલી ત્યાં સુધી લગભગ 30 વર્ષ સુધી આ કૉલમના તેઓ નીચમીત વાચક રહ્યા. એ થકી એમને શશીકાંતભાઈનો પરીચય થયો. શશીકાંતભાઈના પ્રેમાળ સ્વભાવથી પારીવારીક સંબંધ પાંગર્યો. 2 વર્ષ પુર્વે શશીકાંતભાઈના અવસાન પછી, આ કૉલમના શ્રેષ્ઠ લેખોનું એક પુસ્તક કરવાનો એમને વીચાર આવ્યો. આ વીચારને અમલમાં મુકવા એમને, કુમુદબહેન શશીકાંત શાહની મંજૂરી અને લેખોના ચયન માટે ડૉ. ઈન્તેખાબ અનસારી તથા કવી સુનીલ શાહની મદદ મળી. 47 જેટલા ઉત્તમ લેખોનું સંપાદન, પ્રકાશન-મુદ્રણનો તમામ ખર્ચ એકલે હાથે ઉઠાવનાર અસગરભાઈએ, સમાજને એક ઉત્તમ પુસ્તકની ભેટ આપી છે. આ પુસ્તકનો લોકાર્પણ તા. 15 ડીસેમ્બર, 2020 સુરતની પ્રેસીડન્સી સ્કુલના હોલમાં ટ્રસ્ટી શ્રી નટવરલાલ કારીયાસાહેબના હસ્તે થયો. મુખ્ય અતીથીવીશેષ તરીકે ટ્રસ્ટી શ્રી ચુડાવાલા હતા. ‘ઝુમ’ના માધ્યમથી આ કાર્યક્રમને શશીકાંતભાઈના ચાહકોએ નીહાળ્યો.

કોઈ લેખકના અવસાન પછી પણ, સમાજ એમને આ રીતે ભાવપુર્વક યાદ કરે અને અસગરભાઈ જેવા, લેખકની પંદરેક પુસ્તીકાઓના પ્રીન્ટર-પ્રકાશક; લેખકના સ્મરણાર્થે પોતાને ખર્ચે એક આખું પુસ્તક કરે, એ બતાવે છે કે શશીકાંતભાઈએ વીતેલા ત્રણ દશકમાં, પોતાની કલમ અને કૉલમ મારફત, સમાજને બેઠો કરી તેની મુલ્યનીષ્ઠ નવરચના કરવા, કેવા ઉત્તમ અને સંનીષ્ઠ પ્રયાસો કરેલા.

..ઉત્તમ.મધુકાંતા ગજ્જર..

સ્વ.ડૉ. શશિકાંત શાહ

(પૂર્વ પ્રોફેસર અને અધ્યક્ષ, વી.ન.દ.ગુ.યુનિ. સુરત તથા જાણીતા લેખક, ચિંતક)

‘મારે મારું જીવન કઈ રીતે જીવવું, મહત્વના નિર્ણયો શી રીતે લેવા, શું કરવું, શું ન કરવું વગેરે પ્રશ્નો ઉદ્ભવે ત્યારે મારા ચોક્કસ પ્રકારના નિર્ણયથી લોકો ખુશ થશે કે નહીં, સમાજને એ ગમશે કે નહીં તે વાતની ચિંતા કરવાનું છોડી દીધું છે. જીવનના પ્રારંભના વર્ષોમાં હું પણ કોઈ મહત્વનો નિર્ણય લેતા પહેલાં વિચારતો કે; ‘લોકો શું કહેશે? કોઈ ટીકા તો નહીં કરે ને?’ વાચન અને વિચારના પ્રભાવ ઢેકળ હવે મેં એવી ચિંતા કરવાનું છોડી દીધું છે. વર્તનની સ્વાયત્તા ગુમાવી દેવી પડે એટલી હદે સમાજના ગમા-અણગમાને ધ્યાનમાં લઈને ચાલવું એ તો એક પ્રકારની મનોવિકૃતિ જ ગણાય.’

‘જેમ દવાઓ પર ‘એક્ષપાયરી ડેટ’ લખેલી હોય છે તેમ પ્રત્યેક સંબંધ બંધાય છે ત્યારે તેના પર ‘સમાપ્તિ-તારીખ’ નો સિક્કો લાગેલો હોય છે, કાશ... આપણે તે વાંચી શકતા હોત. કોઈપણ તૂટેલો સંબંધ રડવાને પાત્ર હોતો નથી. તૂટેલા વિશેષ સંબંધનો ગમ ભૂલવા માટે સમય શ્રેષ્ઠ ઓષધિ છે. કોઈ એક સંબંધ માણસના જીવન માટે અનિવાર્ય શી રીતે હોઈ શકે, શા માટે હોવી જોઈએ? અસંખ્ય સામાજિક સંબંધો ધરાવતો માણસ મૂરખનો સરદાર ગણાય. સંબંધોની માયાજાળ માણસને શારીરિક અને માનસિક રીતે થકવી નાંખે છે અને ક્યારેક એ માયાજાળમાં ફસાયેલો માણસ પોતાનો જીવ ગુમાવીને તેની કિંમત ચૂકવતો હોય છે.’

Have you ever visited : <http://www.gujaratilexicon.com> ?

More than 4,11,39,000 Gujarati Language lovers have visited
<http://www.gujaratilexicon.com>

More than 1,90,66,000 have visited Digital Bhagwadgomandal
<http://www.bhagwadgomandal.com>

More than 11,37,000 have visited Lokkosh
<http://lokkosh.gujaratilexicon.com>

More than 13,67,000 have visited Global-Gujaratilexicon
<http://global.gujaratilexicon.com>

@ @ @ @ @ @ @ @

473.MaaNas_Naame_SHASHKANT_SHAH-Sankalan-SUNIL_SHAH-SeM-28-02-2021

@ @ @ @